

Т.В. АНДРІАНОВА

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України  
вул. Терещенківська, 2, Київ, 01601, Україна  
tand@darwin.relc.com

## НОВІ ДЛЯ УКРАЇНИ ВИДИ МІТОСПОРОВИХ ГРИБІВ З ХАРКІВСЬКОГО ЛІСОСТЕПУ

*Ключові слова:* мітоспорові гриби, нові види, фітопатогени, *Ascochyta*, *Mycovellosiella*, *Passalora*, *Phoma*, *Phyllosticta*, *Ramularia*, *Septoria*, Україна.

Під час досліджень фітотрофних мітоспорових грибів Харківського Лісо степу були виявлені нові для України види. Нижче наводяться їх номенклатура, діагнози, встановлені особливості морфології та поширення. Діагнози видів родів *Ascochyta* Lib, *Phyllosticta* Pers., *Septoria* Desm. розширені та доповнені на основі вивчення морфології конідієм, конідієгенних клітин і конідій. Описи ілюстровані оригінальними рисунками.

1. *Cercospora aesculina* Ellis & Kellerm., *Journal of Mycology*, 9: 105, 1903. (= *Passalora aesculina* (Ellis & Kellerm.) U. Braun & Crous, CBS Biogiversity Series, 1: 47, 2003).

Плями невеликі, округлі або неправильної форми, сіро-зелені, зелено-коричневі, з темно-коричневою облямівкою, іноді з охряним ореолом навкруги плями, центр з часом стає більш блідим і має паутинистий наліт на поверхні, 1—3 мм у діаметрі, згодом зливаються, розкідані по всій поверхні листка. Пучки конідієносців виступають з продіхів нижнього боку листка, широко розмішені. Конідієносці циліндричні, прості, гладенькі, прямі та трохи зігнуті, з 1—3 перегородками, скупчені, блідо-бурі, 40—50 × 4—5 мкм, з 1—2 зубчиками. Конідії циліндричні, оберненобулавовидні, видовжені, з відтягнутим і звуженим верхнім кінцем, розширеним і тупозаокругленим нижнім, блідо забарвлені, 60—70 × 4,5—6,8 мкм, з чотирма перегородками, трохи перетягнуті, місце прикріплення потовщене.

На листках *Aesculus hippocastanum* L.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, насадження, 17.06.1990; спричинює значне ураження у вигляді білого нальоту на жовтуватих плямах.

**Загальне поширення:** Північна Америка (США).

Вид відносили до прогностичних на території Росії [4], тому знаходження його в Україні не викликає подиву. Загалом *Cercospora aesculina* Ellis & Kellerm. відома на *Aesculus octandra* Marsh. та *A. pavia* L. [8].

2. *Mycovellosiella murina* (Ellis & Kellerm.) Deighton, Mycological Papers, 144: 23–24, 1979. — *Cercospora murina* Ellis & Kellerm., Bulletin of the Torrey Botanical Club, 11: 122, 1884. — *Cercospora ii* Trail, The Scottish Naturalist: a Magazine of Scottish Natural History, 10: 75, 1889. — *Cercospora lilacina* Bres., Hedwigia, 31: 41, 1892. (= *Passalora murina* (Ellis & Kellerm.) U. Braun & Crous, CBS Biodiversity Series, 1: 285, 2003) (рис. 1).

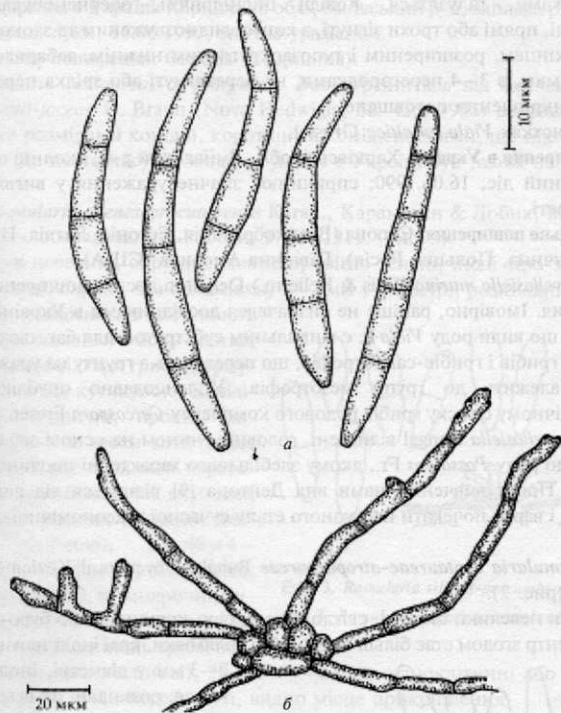


Рис. 1. *Mycovellosiella murina* (Ellis & Kellerm.) Deighton. Тут і на рисунках 2, 3: а — конідії, б — конідионосії

Fig. 1. *Mycovellosiella murina* (Ellis & Kellerm.) Deighton. Here and on the fig. 2, 3: а — conidia, б — conidiophores

**Плями** невеликі, округлі або неправильної форми, сіро-зелені, зелено-коричневі, з темно-коричневою облямівкою, іноді з охряним ореолом навкруги, центр з часом стає більш блідим і має павутинистий наліт на поверхні, 1–3 мм у діаметрі, згодом зливаються, розкидані по всьому листку. **Мицелій**

вторинний поверхневий, гіфи численні, розпростерті, безбарвні (гіалінові), завширшки 2–3 мкм. **Пучки конідієносців** формуються з поверхневих гіф, компактно розміщені, нахилені до листка, складаються з 3–4 гілочок. **Конідієносці** циліндричні, прості, гладенькі, прямі та трохи зігнуті, з 1–3 перегородками, скупчені, блідо-бурі або блідо-оливкові у верхній частині, до основи темніше забарвлені, 80–100 x 4–6 мкм, у верхній частині ширші, з 1–2 зубчиками, галузяться. **Конідії** циліндричні, оберненобулавовидні, видовжені, прямі або трохи зігнуті, з конусовиднозвуженим та заокругленим верхнім кінцем, розширеним і тупозаокругленим нижнім, забарвлені, 34–68 x 4–5 мкм, з 3–4 перегородками, не перетягнуті або зрідка перетягнуті, місце прикріплення потовщене.

На листках *Viola tanaitica* Grosset.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, околиці с. Гайдари, мішаний ліс, 16.06.1990; спричинює значне ураження у вигляді білої плямистості.

**Загальне поширення:** Європа (Великобританія, Естонія, Латвія, Нідерланди, Німеччина, Польща, Росія), Північна Америка (США).

*Mycovellosiella murina* (Ellis & Kellerm.) Deighton досить поширений борельний вид. Імовірно, раніше не визначався дослідниками в Україні внаслідок того, що види роду *Viola* L. є живильним субстратом для багатьох фітопатогенних грибів і грибів-сапротрофів, що переходять з ґрунту на уражені рослини. Належить до групи мезотрофів. У нещодавно опублікованому таксономічному списку грибів родового комплексу *Cercospora* Fresen. [8] види роду *Mycovellosiella* Rangel віднесені, головним чином на основі забарвлення конідій, до роду *Passalora* Fr., якому здебільшого характерні поодинокі конідієносці. Проте вивчений нами вид Дейтона [9] різниться від видів роду *Passalora*, і варто почекати наступного етапу сучасної таксономічної обробки.

3. *Ramularia centaureae-atropurpureae* Bubák, Növénytani Közlemények, 4: 39, 1907 (рис. 2).

**Плями** невеликі, округлі, світло-зелені, сіро-коричневі або буро-червоні, охряні, центр згодом стає більш блідим, без облямівки, краї іноді трохи підняті,

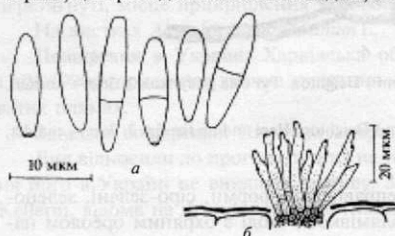


Рис. 2. *Ramularia centaureae-atropurpureae* Bubák  
Fig. 2. *Ramularia centaureae-atropurpureae* Bubák

2–3 мм у діаметрі, іноді зливаються, розкидані по всьому листку. **Пучки конідієносців** виступають із продихів обох боків листка, густо розміщені, гіфи гриба формують маленькі стрми під кутикулою. **Конідієносці** циліндричні, прості, гладенькі, прямі та трохи зігнуті, без перегородок або з 1(2) перегородкою у нижній частині, скупчені, у фасціях, без-

барвні (гіалінові),  $20-34 \times 3-4$  мкм, з 1—2 (рідко 3—4) зубчиками, потовщеними рубчиками від конідій. **Конідії** поодинокі та у ланцюжках, циліндричні, веретеновидні, овальні, зі звуженими та заокругленими кінцями, безбарвні (гіалінові),  $(13)17-23 \times 3,0-3,5$  мкм, з однією перегородкою, рідше одноклітинні, не перетягнуті, місце прикріплення потовщене.

На листках *Centaurea jacea* L.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, заплава р. Сіверський Донець, луки, 16.06.1990; значне ураження.

**Загальне поширення:** Європа (Угорщина).

*Ramularia centaureae-atropurpureae* Bubák різниться від близького виду *R. centaurea-jaceae* U. Braun (Nova Hedwigia, 56: 425, 1993) септованістю та більшими розмірами конідій, коротшими конідіеносцями, що ніколи не галузяться. До цього часу *R. centaurea-jaceae* в Україні був також невідомий.

4. *Ramularia silenes-procumbentis* Karak., Караулін & Лобик, Мат-лы по микологич. обследованию России, 2: 78, 1915. (рис. 3).

Плями невеликі, округловидовжені, світло-зелені, іноді сіро-зелені або жовто-зелені, охряні, без облямівки, 1—2 мм у діаметрі, розкидані по листку. Пучки конідіеносців виступають із продихів нижнього боку листка, густо розмішені, гіфи гриба формують строми під кутикулою. **Конідіеносці** циліндричні, прості, гладенькі, прямі та трохи зігнуті, без перегородок або з однією перегородкою у нижній частині, скупчені, у щирокіх фасціях (пучках), безбарвні (гіалінові),  $30-40 \times 4-5$  мкм, з 1—2 (рідко 3) зубчиками. **Конідії** поодинокі, циліндричні, видовженовальні, з заокругленими кінцями, нижній кінець трохи звужений, безбарвні (гіалінові),  $20-25 \times 4-6$  мкм, одноклітинні або з однією перегородкою, часто перетягнуті, видно місце прикріплення.

На листках *Elisanthe viscosa* (L.) Rupr.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, околиці с. Гайда-ри, заплава р. Сіверський Донець, луки, 16.06.1990.

**Загальне поширення:** Азія (Казахстан, Киргизія, Росія), Європа (Росія).

Браун [7], монограф роду *Ramularia* Unger, звертає увагу на те, що *Ramularia silenes-procumbentis* Karak. є близьким до *R. didymarioides* Briosi & Sacc. (Sylloge Fungorum, 10: 556, 1882), знайденого і в Україні. Водночас він відрізняє ці види за морфологічними ознаками. За даними наших зборів, досліджуваний вид є *R. silenes-procumbentis*, бо має типові короткі та прямі

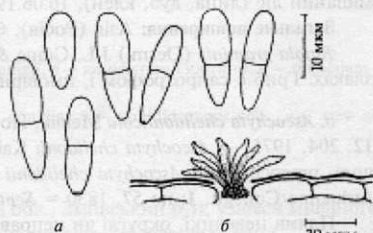


Рис. 3. *Ramularia silenes-procumbentis* Karak.

Fig. 3. *Ramularia silenes-procumbentis* Karak.

конідиєності, відповідні за будовою конідії. Знахідка *R. silenes-procumbentis*, імовірно, пов'язана з граничним положенням району досліджень між Лісо-степом і Степом. Цей вид характерний для Центральної Азії та, можливо, мігрував до України, поширюючись у районах із континентальним і помірно-континентальним кліматом.

5. *Rutola graminis* (Desm.) J.L. Crane & Schokn., Canadian Journal of Botany, 55: 3015, 1977. — *Torula graminis* Desm., Annales des Sciences Naturelles Botanique, Série 2, 2: 72, 1834.

**Плями** відсутні, у вигляді нальоту. **Колонії** округлі або овальні, порошисті, буро-чорні, 0,5—1,0 см у діаметрі. **Конідиєності** мікронематні, галузяться, з перегородками, гладкі, світло-коричневі. **Конідиєгенні клітини** монобластичні, термінальні або інтеркалярні, світло-коричневі, 3,0—4,5 × 2—3 мкм. **Конідії** складають довгі, прості та з галуженнями акрогенні ланцюжки, еліпсоїдальні, шаровидні, овальні, забарвлені, темно-коричневі та коричневі, 4—5(6) × 4,0—6,5 мкм, одноклітинні, з малопомітними шипиками.

На зів'ялих листках *Milium effusum* L.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, околиці с. Гаїдари, біостанція Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, мішаний ліс (липа, дуб, клен), 16.06.1990.

**Загальне поширення:** Азія (Росія), Європа.

*Rutola graminis* (Desm.) J.L. Crane & Schokn. добре відомий в Європі на злаках. Гриб є сапротрофом і, ймовірно, значно поширений в Україні.

6. *Ascochyta chelidoniicola* Melnik, Новости систематики низших растений, 12: 204, 1975. — *Ascochyta chelidonii* Kabát & Bubák, Hedwigia, 46: 290, 1907, nom. praecoc. (non *Ascochyta chelidonii* Lib., Plantae Cryptogamicae, Quas in Arduenna Collegit, 1: no 57, 1830 = *Septoria chelidonii* (Lib.) Desm.) (рис. 4).

**Плями** невеликі, округлі чи неправильної форми, коричневі, чорно-коричневі, з тонкою коричнево-чорною облямівкою, у центрі світліші, іноді коричнево-сірі, 2—4 мм у діаметрі, розкидані по листку. **Пікнідальні конідіоми** на верхньому боці листка, кулясті, трохи приплюснуті, світло-коричневі, жовто-коричневі, занурені у тканини листка, (80)100—140 мкм у діаметрі, стінка конідіоми тендітна, рихла, складається з 2—3 нещільних шарів маленьких кугастих клітин, завтовшки 7—8 мкм, зовнішній шар сформований з темніших клітин. **Порус** оточений невеликими темно-коричневими клітинами, у діаметрі 15—20 мкм. **Конідиєгенні клітини** ампулоподібні, ентеробластичні, фіалідні, скупчені та поодинокі, безбарвні (гіалінові), 3—4 × 2,5—13,0 мкм, формують тонкий вистилаючий шар. **Конідії** еліпсоїдальні, овальноциліндричні, незначною мірою оберненобулавоподібні, прями або трохи зігнуті, верхній кінець заокруглений, трохи звужений, нижній притуплений, безбарвні (гіалінові), 8—17(20) × 3,5—4,0 мкм, з однією перегородкою, що зміщена від центру до нижньої частини конідії, іноді трохи перетягнуті, верхня клітина трохи ширша та округліша за нижню, зрідка з двома перегородками.

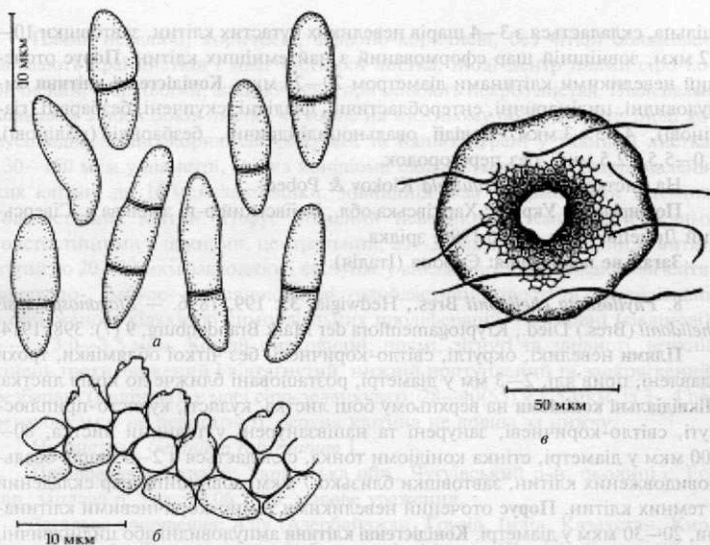


Рис. 4. *Ascochyta chelidonicola* Melnik.: а — конідії, б — конідігенні клітини, в — пікнідіальна конідіома, вид зверху

Fig. 4. *Ascochyta chelidonicola* Melnik.: а — conidia, б — conidiogenous cells, в — view of conidioma on leaf from above

На листках *Chelidonium majus* L.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, узлісся мішаного лісу, 17.06.1990; переважно на нижніх листках, масове ураження.

**Загальне поширення:** Європа (Болгарія, Польща, Чехія).

*Ascochyta chelidonicola* Melnik є рідкісним. В.О. Мельник дав йому нову видову назву на основі вивчення гербарних матеріалів з Чехії. Подальша відсутність знахідок протягом тривалого періоду могла свідчити про його зникнення або належність до іншого виду з широким колом живильних рослин, а отже, епізодичної появи на листках чистотілу. Лише в останні роки *A. chelidonicola* був знайдений та досліджений в інших країнах Європи [3, 10], а також нами, що підтвердило його видовий статус та належність до роду *Ascochyta* Lib.

7. *Phoma verbenaceae* Tassi, Atti della R. Accademia dei Fisiocritici di Siena, 4 (8): 5, 1896; Revue Mycologique, 18: 160, 1896.

**Плями** невеликі, кутасті, коричневі, червоно-коричневі, без чіткої облямівки або з тонкою чорною облямівкою, по всій поверхні листків. **Пікнідіальні конідіоми** на верхньому боці листка, кулясті, темно-коричневі, занурені або напівзанурені у тканини листка, 100–120 мкм у діаметрі, стінка конідіоми



щільна, складається з 3—4 шарів невеликих кутастих клітин, завтовшки 10—12 мкм, зовнішній шар сформований з найтемніших клітин. **Порус** оточений невеликими клітинами діаметром 20—25 мкм. **Конідієгенні клітини** ампуловидні, циліндричні, етеробластичні, фіалідні, скупчені, безбарвні (гіалінові), 4—5 × 3 мкм. **Конідії** овальноциліндричні, безбарвні (гіалінові), 3,0—5,5 × 2,5 мкм, без перегородок.

На листках *Salvia tesquicola* Klokov & Pobed.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, заплава р. Сіверський Донець, луки, 16.06.1990; зрідка.

**Загальне поширення:** Європа (Італія).

8. *Phyllosticta chelidonii* Bres., Hedwigia, 35: 199, 1896. — *Stagonosporopsis chelidonii* (Bres.) Died., Kryptogamenflora der Mark Brandenburg, 9 (7): 398, 1914.

**Плями** невеликі, округлі, світло-коричневі, без чіткої облямівки, трохи вдавлені, прив'язі, 2—3 мм у діаметрі, розташовані ближче до країв листка. **Пікнідіальні конідіоми** на верхньому боці листка, кулясті, кулясто-приплюснуті, світло-коричневі, занурені та напівзанурені у тканині листка, 80—100 мкм у діаметрі, стінка конідіоми тонка, складається з 2—3 шарів овалноновидовжених клітин, завтовшки близько 7 мкм, зовнішній шар складений з темних клітин. **Порус** оточений невеликими темно-коричневими клітинами, 20—30 мкм у діаметрі. **Конідієгенні клітини** ампуловидні або циліндричні, голобластичні, зрідка аннелідні, скупчені та поодинокі, безбарвні (гіалінові), 3—4 × 2—3 мкм, формують тонкий вистилаючий шар. **Конідії** еліпсоїдальні, яйцевидні, овально-циліндричні, із заокругленими кінцями, безбарвні (гіалінові), 5—6 × 2,5—3,0 мкм, одноклітинні, з малопомітною слизистою обгорткою та маленьким слизистим відростком.

На листках *Chelidonium majus* L.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, узлісся мішаного лісу, 17.06.1990; переважно на нижніх листках.

**Загальне поширення:** Європа (Німеччина).

Розмір конідій *Phyllosticta chelidonii* Bres. у наших зразках був трохи меншим, ніж за діагнозом цього виду (7—8 × 3 мкм). Номенклатурна комбінація, що переносить цей вид до роду *Stagonosporopsis* Died., не відповідає його морфологічним ознакам і є недоцільною.

9. *Septoria geranii* Roberge in Desm., Annales des Sciences Naturelles Botanique, Série 3, 20: 93, 1853. — *Rhodospora geranii* (Roberge) Petr., Sydowia, 11: 326, 1957. — *Septoria expansa* Niessl, Hedwigia, 22: 15, 1883. — *Septoria geranii-nodosi* C. Massal., Atti del Real. Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti, 59 (2): 689, 1900. — *Septoria geranii-nodosi* C. Massal. var. *geranii-columbini* C. Massal., Atti del Real. Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti, 74 (2): 257, 1914. — *Septoria geranii-pratensis* Henn., Verhandlungen des Botanischen Vereins der Provinz Brandenburg, 44: 178, 1902. — *Septoria daniloi* Bubák, Bulletin de l'Herbier Boissier, 2 (6): 478, 1906. — *Septoria geranii-sanguineii* Lobik, Болезни растений, 17: 181, 1928. (16, рисунок).

**Плями** невеликі, коричневі, червоно-коричневі, без чіткої облямівки, займають краї листків і малі частинки листка, іноді центр плями сіро-коричневої, старі плями, зливаючись, спричинюють некроз листка. **Пікнідальні конідіоми** з обох боків листка чи лише на нижньому боці, кулясті, іноді конусовидні, темно-коричневі, занурені та напівзанурені у тканини листка, 130—150 мкм у діаметрі, стінка конідіоми складається з 4—5 шарів маленьких товстостінних клітин. **Порус** оточений невеликими темно-коричневими товстостінними клітинами, центральний, 20—30 мкм у діаметрі, іноді витягнутий до 20—30 мкм завдовжки і виступає у вигляді носика. **Конідіогенні клітини** грушо-, ампуло- та пляшковидні, голобластичні, прості та симподіальні, з обмеженою кількістю симподіальних проліферацій, безбарвні (гіалінові), 5—8 × 3,0—3,5 мкм. **Конідії** нитковидні, прямі, зігнуті та звивисті, верхній кінець трохи звужений і відтягнутий, нижній притуплений та заокруглений, безбарвні (гіалінові), у масі сіро-зеленкуваті, 28—40(55) × 1,5 мкм, із 3—4 перегородками, не перетягнуті, верхня клітина не довша за нижчу.

На листках *Geranium robertianum* L.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Чугувський р-н, околиці с. Есхар, заплава р. Уда, 19.06.1990, масове ураження.

**Загальне поширення:** Азія (Азербайджан, Грузія, Індія, Казахстан, Киргизстан, Росія, Туркменістан, Узбекистан), Африка (Кенія), Європа (Білорусь, Болгарія, Великобританія, Греція, Естонія, Іспанія, Італія, Литва, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Росія, Румунія, Франція, Угорщина), Північна Америка (США).

10. *Septoria tabacina* Died., Annales Mycologici, 14: 210, 1916 (рис. 5).

**Плями** невеликі, коричневі, червоно-коричневі, без чіткої облямівки, займають краї листків і малі частинки листка. **Пікнідальні конідіоми** з обох боків листка, кулясті, іноді конусовидні, коричневі, занурені та напівзанурені у тканини листка, (70)100—120 мкм у діаметрі, стінка конідіоми складається з трьох шарів досить великих клітин, завтовшки 10 мкм, зовнішній шар сформований з темних товстостінних клітин. **Порус** оточений невеликими темно-коричневими клітинами, центральний, 20—30 мкм у діаметрі, іноді витягнутий до 10—15 мкм завдовжки та виступає у вигляді носика. **Конідіогенні клітини** циліндричні, пляшковидні, голобластичні, анелідні, скупчені та поодинокі, безбарвні (гіалінові), 5—6 × 2,5—3,0 мкм. **Конідії** тонкоциліндричні, незначною мірою оберненобулавовидні, прямі та зігнуті, верхній кінець відтягнутий та конусоподібно звужений, трохи заокруглений, нижній менш звужений та притуплений, безбарвні (гіалінові), 23—45(50) × 2,5—3,0(3,5) мкм, з 3—4 перегородками.

На листках *Artemisia abrotanum* L.

**Поширення в Україні:** Харківська обл., Зміївський р-н, заплава р. Сіверський Донець, луки, 16.06.1990, зрідка.



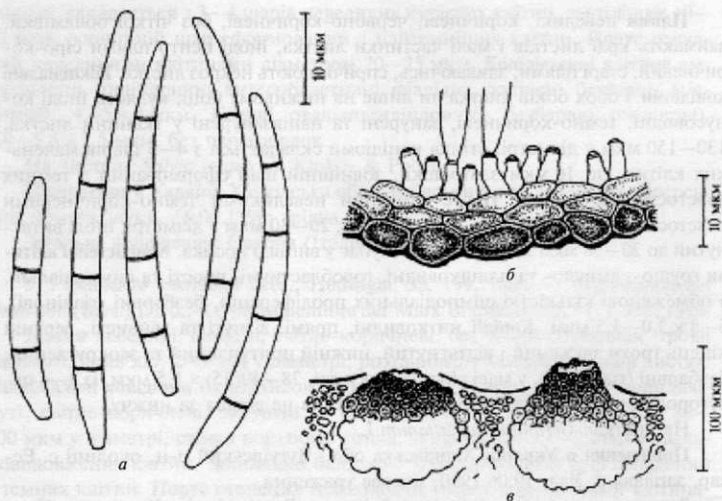


Рис. 5. *Septoria tabacina* Died.: а — конідії, б — конідіогенні клітини разом з клітинами стінки конідіоми, в — пікнідіальні конідіоми у тканинах листа

Fig. 5. *Septoria tabacina* Died.: а — conidia, б — conidiogenous cells with conidioma wall, в — conidioma in leaf tissues

**Загальне поширення:** Європа (Бельгія, Болгарія, Великобританія, Естонія, Італія, Молдова, Німеччина, Росія, Румунія), Азія (Вірменія, Індія, Казахстан, Росія).

Зразок *Septoria tabacina* Died. відзначається досить короткими конідіями, що зближує його з описаною Д.Н. Тетеревніковою-Бабаян варіацією *S. tabacina* Died. var. *dracunculina* D.N. Babajan (Ученые записки Ереванского государственного университета, серия естественных наук, 1: 104, 1981) для естрагону. Зразок *S. tabacina*, зібраний в Болгарії [3], теж мав коротші, ніж у діагнозі, конідії ( $20\text{--}35 \times 2,5\text{--}3,0$  мкм), а в зразках з Казахстану [2] варіабельність довжини конідій досягала  $20\text{--}90$  мкм. Отже, знайдений вид за ознаками будови належить до *S. tabacina*. Слід також зазначити, що Д.Н. Тетеревнікова-Бабаян [5] наводить цей вид для України. Проте, за нашими даними [1] та результатами докладного вивчення гербаріїв *KW*, *LE*, *ERE*, де зберігаються зібрані в Україні зразки, а також за матеріалами публікацій, в Україні до цього часу були відомі види *Septoria artemisiae* Pass. з тоншими нитковидними конідіями без перегородок ( $20\text{--}45 \times 1,0\text{--}1,5$  мкм) та *S. artemisiana* Garb. з циліндричними конідіями завдовжки до 70 мкм і багатьма перегородками.

1. Андрианова Т.В. Септорієві гриби України // Вивчення різноманітності мікобіоти України (ліхенофілії, септорієві та пукцинієві гриби) / С.Я. Кондратюк, Т.В. Андрианова, Ю.Я. Тихоненко. — К.: Фітосоціоцентр, 1999. — С. 44—86.
2. Бызова З.М., Васягина М.П., Деева Н.Г. и др. Флора споровых растений Казахстана. Несовершенные грибы — Fungi Imperfecti (Deuteromycetes). Т. 3. *Sphaeropsidales*. — Алма-Ата: Наука, 1970. — 557 с.
3. Ванев С.Г., Самева Е.Ф., Бакалова Г.Г. Грибы Болгарии. Т. 3. *Sphaeropsidales*. Ч. 1. — София: Проф. Марин Дринов, Пенсофт, 1997. — 335 с.
4. Васильевский Н.И., Каракулин Б.П. Паразитные несовершенные грибы. Ч. 1. Гифомицеты. — М.; Л.: Изд-во Академии наук СССР, 1937. — 517 с.
5. Тетеревинова-Бабаян Д.Н. Грибы рода *Septoria* в ССР. — Ереван: Изд-во АН Арм. ССР, 1987. — 479 с.
6. Andrianova T.V., Minter D.W. *Septoria geranii*. IMI Descriptions of Fungi and Bacteria. — CAB International, 2004. — Set 159, N 1584.
7. Braun U. A Monograph of *Cercospora*, *Ramularia* and allied Genera (Phytopathogenic Hyphomycetes). — München: IHW-Verlag, 1998. — Vol. 2. — 493 p.
8. Crous P.W., Braun U. *Mycosphaerella* and its anamorphs: 1. Names published in *Cercospora* and *Passalora* // CBS Biodiversity Series. 1. — 2003. — 571 p.
9. Deighton F.C. Studies on *Cercospora* and allied genera. 7. New species and redistribution // Mycological Papers. — 1979. — 144. — 56 p.
10. Salata B. Polskie gatunki grzybów mitosporowych z rodzaju *Ascochyta*. — Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2002. — 121 p.

Рекомендує до друку  
А.С. Бухало

Надійшла 14.06.2004

*Т.В. Андрианова*

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

#### НОВЫЕ ДЛЯ УКРАИНЫ ВИДЫ МИТОСПОРОВЫХ ГРИБОВ ИЗ ХАРЬКОВСКОЙ ЛЕСОСТЕПИ

Даны подробные описания и места сборов в Харьковской Лесостепи 10 новых для территории Украины видов митоспоровых грибов: *Cercospora aesculina* Ellis & Kellerm., *Mycovellosiella murina* (Ellis & Kellerm.) Deighton, *Ramularia centaureae-atropurpureae* Bubák, *Ramularia silenes-procumbentis* Karak., *Rutola graminis* (Desm.) J.L. Crane & Schokn., *Ascochyta chelidonicola* Melnik, *Phoma verbenaceae* Tassi, *Phyllosticta chelidonii* Bres., *Septoria geranii* Roberge, *S. tabacina* Died. Обсуждаются особенности их морфологии и распространения.

*T.V. Andrianova*

M.G. Kholodny Institute of Botany NAS Ukraine, Kyiv

#### THE NEW FOR THE UKRAINE SPECIES OF MITOSPORIC FUNGI FROM KHARKIV FOREST-STEPPE

Descriptions and collections of the new for the Ukraine territory species of *Cercospora aesculina* Ellis & Kellerm., *Mycovellosiella murina* (Ellis & Kellerm.) Deighton, *Ramularia centaureae-atropurpureae* Bubák, *Ramularia silenes-procumbentis* Karak., *Rutola graminis* (Desm.) J.L. Crane & Schokn., *Ascochyta chelidonicola* Melnik, *Phoma verbenaceae* Tassi, *Phyllosticta chelidonii* Bres., *Septoria geranii* Roberge, *S. tabacina* Died. are provided from Kharkiv Forest-Steppe region. Characters of their morphology and geography are discussed.